

ЕЗИКОВА КУЛТУРА

ПЛЕЙЛИСТ, ПЛЕЙЛИСТОВЕ ИЛИ ПЛЕЙЛИСТА, ПЛЕЙЛИСТИ?

ВАНИНА СУМРОВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“
ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

vsumrova@ibl.bas.bg

Статията разглежда формалните особености на заетите от английски език нови думи с втора съставна част *-лист* (‘списък’) и дава препоръки за замяната на тези лексеми със синонимни изрази. Неологизмите са съпоставени с по-старите заемки *лѝста* и *ранглиста*.

Ключови думи: граматика, лексикология, неология, български език

ПЛЕЙЛИСТ, ПЛЕЙЛИСТОВЕ ОР ПЛЕЙЛИСТА, ПЛЕЙЛИСТИ?

VANINA SUMROVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCE

vsumrova@ibl.bas.bg

The article discusses formal features of borrowed English compound words with *-list* (‘a simple series of words’) and suggests synonyms for these. These recent loans are compared with the older *лѝста* and *ранглиста*.

Keywords: grammar, lexicology, neology, Bulgarian language

Сред множеството нови заемки от английски в езика ни през последните десетилетия откриваме серия думи, чиито прототипи в езика източник съдържат компонент *list* (със значение ‘списък’), напр. *плейлист* (от англ. *playlist, play list*). Тези нови заети съществителни следва да се пишат слято. Разделното или полуслятото им изписване (*плей лист, плей-лист*), примери за което се срещат в интернет, не съответства на правописните норми.

Трудности обаче поражда не толкова начинът на изписване на тези думи, колкото варирането на тяхната форма.¹ Срещаме ги употребени както в

мъжкородов (*плейлист*, *плейлистът*), така и в женскородов (*плейлиста*, *плейлистата*) облик. Обликът със завършек на съгласна съответства на формата в езика източник, а женскородовият вариант е резултат от граматична адаптация. Колебания във формата се наблюдават при следните съществителни: *плейлист* и *плейлиста* (‘списък с песни, музикални творби и др. за възпроизвеждане обикн. в електронен формат’), *сетлист* и *сетлиста* (‘списък на изпълняваните творби и др. в концерт, изява’), *лонглист* и *лонглиста* (‘списък на всички номинирани лица или обекти в даден конкурс и под.’), *шортлист* и *шортлиста* (‘списък на кандидати за даден конкурс и под., одобрени след отхвърляне на останалите номинирани (от по-голям списък)’), *румिंगлист* и *румिंगлиста* (‘списък в хотел за направените от туроператор резервации за групово настаняване с имената на гостите, срока на пребиваване, вида на стаите и под.’).

Различният родов облик на посочените имена рефлектира и върху останалите граматични форми – членуваните и плуралните: *плейлистът/плейлиста*, *плейлистовете(те)* и *плейлистата*, *плейлисти(те)*, *сетлистът/сетлиста*, *сетлистовете(те)* и *сетлистата*, *сетлисти(те)*, *лонглистът/лонглиста*, *лонглистовете(те)* и *лонглистата*, *лонглисти(те)*, *шортлистът/шортлиста*, *шортлистовете(те)* и *шортлистата*, *шортлисти(те)*, *румिंगлистът/румिंगлиста*, *румिंगлистовете(те)* и *румिंगлистата*, *румिंगлисти(те)* – първата от изброените форми е при мъжкородов облик, а втората – при женскородов. Така се появяват и омоформите *плейлиста* (ж.р., нечленувано) и *плейлиста* (м.р., членувано).

Дублети ли са двойките съществителни от типа *плейлист* и *плейлиста*?

Колебанието по отношение на рода при тези съществителни е свързано с наличието в българския език на две лексеми (*лист* и *листа*), които съвпадат формално с втората съставна част (*-лист* и *-листа*) на разглежданите неологизми. С форма *лист* функционират два омонима, като единият от тях – *лист*¹ (със значение ‘листо’) няма връзка с разглеждания въпрос. Основното значение на *лист*² е ‘тънък, четвъртит къс хартия’, като академичният *Речник на българския език* (РБЕ/РВЕ 1995: 681–683) посочва още четири производни значения на това съществително. В речника са регистрирани три значения на съществителното *листа*, обединени от общата сема ‘списък’ (РБЕ/РВЕ 1995: 683). При едно от значенията на тези две съществителни – ‘списък на ястия и питиета в заведение за хранене’ – има възможност за избор между мъжкородов облик (с нулево окончание) и женскородов облик (с окончание *-а*).² За сравнение: срещанията в интернет³ на словосъчетанието *лист с менюто* (заедно с членуваните форми за единствено и множествено число на разглежданото име) надвишават почти четири пъти срещанията на словосъчетанието (пак със същите граматични форми) с женскородовата лексема *листа с менюто*, докато в съчетание с прилагателното *винен* предпочитанията са към синонима *листа*

(*винена листа*: над 560 употреби), а не към *лист* (*винен лист*: с почти 350 употреби).

При двойката *румिंगлист* и *румिंगлиста* е утвърдена мъжкородовата форма (именно тя е включена в ОПР/OPR 2012: 561) с мн. ч. *румिंगлисто-ве*, защото съставката *-лист* се съотнася със значението ‘официален документ, удостоверение’ на съществителното *лист*² (РБЕ/РВЕ 1995: 681).⁴ Това значение откриваме и в съчетания като *адресен лист*, *товарен лист*, *преброителен лист*, *ревизионен лист* и др.

При останалите разглеждани имена с колебания в граматичния род обаче следва да се приема за правилна женскородовата форма (*плейлиста*, *сетлиста*, *лонглиста*, *шортлиста* с мн.ч. *плейлисти*, *сетлисти*, *лонглисти*, *шортлисти*). Основание за това дава обстоятелството, че с общия си семантичен компонент ‘списък’ те се съотнасят с отдавна утвърдената в езика заемка *лѝста* (от италиански *lista*) ‘списък с имена на кандидати за избор в политическата сфера’, а не със съществителното *лист*². С женскородов облик е адаптирано и по-отдавна заетото в езика ни съществително *ранглиста* (от немски *Rangliste*) ‘списък в низходящ ред на състезатели, отбори или на предмети, събития и др.’, което присъства и в *Официален правописен речник на българския език* (ОПР/OPR 2012: 551).⁵

По-особен е случаят с думата *топлиста*, също включена в *Официален правописен речник на българския език* (ОПР/OPR 2012: 618). Има основания да смятаме, че тя не е заета, а е образувана на домашна почва по продуктивния през последните три десетилетия словообразователен модел с първа съставна част *топ-* със значение ‘най-добър, върхов’ (РНД/RND 2010: 438) и съдържа като мотивираща основа утвърденото женскородово съществително *листа*. Във връзка с това при нея не се наблюдават колебания в граматичния род.

На този етап в езика ни липсват еднословни домашни названия, с които бихме могли да заменим разглежданите нови заемки. Въпреки това обаче е препоръчително да се избягва употребата на тези чуждоезикови лексикални нововъведения, като се предпочитат съответстващите им съставни названия: *музикална листа* вместо *плейлиста*, *концертна листа* вместо *сетлиста*, *пълен списък* и *кратък списък* вместо *лонглиста* и *шортлиста*, *резервационен списък* вместо *румिंगлист*. Практиката обаче показва, че засега по-честа е употребата на заемките (може би поради тяхната краткост).

Благодарности

Авторката благодари за подкрепата на Министерството на образованието и науката на България по Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“, одобрена от РМС № 577 от 17 август 2018 г.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ На това обръщат внимание С. Колковска и Д. Благоева (Колковска, Благоева/Kolkovska, Blagoeva 2016; Колковска, Благоева/Kolkovska, Blagoeva 2021).

² Според еднотомните тълковни речници значението е част от семантичната структура само на съществителното *листа*, докато в многотомния *Речник на българския език* лексемите *листа* и *лист*² в това значение са синонимизирани (РБЕ/ RBE 1995).

³ Извадката е направена в средата на май 2021 г.

⁴ За съществителното *румунглист* като част от терминологичната лексика в областта на туризма вж. Михайлова-Паланска/Мihaylova-Palanska 2020.

⁵ В интернет се срещат примери със словосъчетанията *световната ранглист* и *вечната ранглист*, които регистрират неправилна употреба на съществителното във вариантна форма – с нулево окончание вместо с окончание *-а*, без обаче името да променя граматичния си род, който остава женски (подобно на имената в ж.р., завършващи на съгласна). Не са правилни и употреби като *държавния ранглист*, *едногодишния ранглист*, *този ранглист*, при които името функционира като мъжкородово.

ЛИТЕРАТУРА

- Колковска, Благоева 2016: *Колковска, С., Д. Благоева*. Вариантност при новата лексика в българския и полския език. – *Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*, кн. 29, с. 167–195.
- Колковска, Благоева 2021: *Колковска, С., Д. Благоева*. Граматични особености на най-новата субстантивна лексика в българския език. – *Български език* (под печат).
- Михайлова-Паланска 2020: *Михайлова-Паланска, М.* Терминологията на туризма в дигиталната епоха. – В: *Икономическа наука, образование и реална икономика: развитие и взаимодействия в дигиталната епоха*. Сборник с доклади от Юбилейна международна научна конференция в чест на 100-годишнината от основаването на Икономически университет – Варна. Том IV. Варна, Издателство „Наука и икономика“, Икономически университет – Варна, с. 654–665.
- ОПР 2012: Официален правописен речник на българския език. София, Просвета.
- РБЕ 1995: Речник на българския език. Т. 8. София, Издателство на БАН.
- РНД 2010: *Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска*. Речник на новите думи в българския език (от първите две десетилетия на ХХI в.). София, Наука и изкуство.

REFERENCES

- Kolkovska, Blagoeva 2016: *Kolkovska, S., D. Blagoeva*. Variantnost pri novata leksika v balgarskiya i polskiya ezik. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik „Prof. Lyubomir Andreychin“*, kn. 29, s. 167–195.

- Kolkovska, Blagoeva 2021: *Kolkovska, S., D. Blagoeva*. Gramatichni osobenosti na nay-novata substantivna leksika v balgarskiya ezik. – *Balgarski ezik* (pod pechat).
- Mihaylova-Palanska 2020: *Mihaylova-Palanska, M*. Terminologiyata na turizma v digitalnata epoha. – In: *Ikonomicheska nauka, obrazovanie i realna ikonomika: razvitie i vzaimodeystvia v digitalnata epoha*. Sbornik s dokladi ot Yubileyna mezhdunarodna nauchna konferentsia v chest na 100-godishninata ot osnovavaneto na Ikonomicheski universitet – Varna. Tom IV. Varna, Izdatelstvo “Nauka i ikonomika”, Ikonomicheski universitet – Varna, s. 654–665.
- OPR 2012: Ofitsialen pravopisnen rechnik na balgarskiya ezik. Sofia, Prosveta.
- RBE 1995: Rechnik na balgarskiya ezik. T. 8. Sofia, Izdatelstvo na BAN.
- RND 2010: *Pernishka, E., D. Blagoeva, S. Kolkovska*. Rechnik na novite dumi v balgarskiya ezik (ot parvite dve desetiletiya na XXI v.). Sofia, Nauka i izkustvo.

✉ *гл. ас. д-р Ванина Сумрова*

Секция за българска лексикология и лексикография
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
Българска академия на науките
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ *Assist. Prof. Vanina Sumrova, PhD*

Department of Bulgarian Lexicology and Lexicography
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria

Публикувано: 30 юни 2021

Published: 30 June 2021